

HODNOCENÍ PŘEDNÁŠKY PRO ODBORNOU VEŘEJNOST

Masarykova univerzita

Fakulta

Obor řízení

Uchazeč

filozofická

dějiny umění

Matthew Rampley, PhD

Datum přednášky

20. února 2025, 16.00 hod.

Téma přednášky

Informal Empire. Central European Culture in the Colonial System of the 19th and 20th centuries

Přítomno posluchačů

(počet)

28 (+ prezenční listina hodnotitelů přednášky)

Pověření hodnotitelé

(členové komise)

prof. PhDr. Jiří Kroupa, CSc.

prof. Ivan Foletti, MA, Docteur es Lettres

prof. PhDr. Marie Rakušanová, Ph.D.

Veřejnou profesorskou přednášku přednesl Matthew Rampley v sále Knihovny Hanse Beltinga při Seminárii dějin umění Filozofické fakulty MU v Brně za účasti převážně fakultní veřejnosti. Přednáška byla současně on-line streamována a je v průběhu února roku 2025 přístupná na www-stránkách Semináře dějin umění.

Přednášející v úvodu poukázal na skutečnost, že přednesené téma se dotýká jím nově získaného grantového projektu EXPRO (Grantová agentura ČR), a že bude mít převážně charakter metodického rozvažování nad připravovaným badatelským problémem. Tím je postavení střeoevropské kultury v koloniálním systému 19. a 20. století. Takto stanovený problém byl ovšem dosud řešen příliš jednostranně a zjednodušeně, jak o tom v českém prostředí svědčila diskuse nad vystoupením Alicje Knast, v němž generální ředitelka Národní galerie vyzvedla úkol badatelsky reflektovat koloniální minulost českých zemí v oblasti kulturního dědictví. Matthew Rampley se při výzkumu onoho problému pokouší o širší pohled

a ve své přednášce nastínil jakési tři badatelské sondy ve smyslu dílčích metodických tematických předpokladů pro řešení kulturní minulosti v síti koloniálních vztahů.

Prvním předpokladem se stal „*Neformální imperialismus (Informal Imperialism): metodologické předpoklady*“. Matthew Rampley podal základní přehled nejnovějších metodických iniciativ souvisejících s tímto tématem v historické a kulturně historické oblasti bádání. Zdůraznil zejména význam studie: Jessie Reeder, *Forms of Informal Empire* (2020), v níž je podán koncept neformálního impéria ve smyslu určitého souboru ekonomických, kapitálových a společenských vztahů, zahrnujících z hlediska strategického zájmu širší nadregionální celky (mimo formální kolonie a přímé državy). V raně novověkých dějinách střední Evropy byl takovým neformálním řešením pokus o vytvoření východoindické společnosti, kontrolované habsburskou středoevropskou monarchií v první polovině 18. století. Jinou metodologicky podnětnou prací může být kolektivní studie: Debora Gerstenberger – Joel Glasman (ed.), *Die Techniken der Globalisierung* (2016) s podtitulem *Globalgeschichte meets Akteur-Netzwerk Theorie*, v níž jsou užity některé z materiálně-sémiotických přístupů „teorie sítí aktérů“ Bruna Latoura.

Následovala část, která se již věnovala osobnostem mnohdy českého původu, působících ve středoevropském rámci, „*Střední Evropa: koloniální kritika neformálního imperialismu*“. Matthew Rampley soudí, že některé významné postavy českého cestovatelského a přírodovědeckého prostředí (jako byl např. Enrique Stanko Vráz, Ferdinand Stolička, Otakar Feistmantel či Alois Musil) ve svých textech sice kritizovaly anglický a italský kolonialismus, ale nekritizovaly kolonialismus jako takový. Do podobných souvislostí přitom můžeme podle Rampleye klást i tvorbu některých původně českých architektů v méně rozvinutých zemích, jako byl na příklad Karel Pařík v Sarajevu anebo Jan Letzel v Japonsku.

Závěrečnou sondu představil Matthew Rampley v části nazvané „*Globální socialismus*“. V ní si povšiml několika různých příkladů z poválečné doby: tvorbu architektů ze socialistických zemí ve státech rozvojového „třetího světa“, naopak existenci velkých výstav zahraničního umění, které byly jako putovní výstavy prezentovány na různých místech (příklad: Mexické umění v Polsku, Bulharsku i v brněnském Domě umění v 60. letech 20. století) a konečně byl představen časopis *Světová literatura*, prezentující ukázky ze světové literatury spolu s obrazovým doprovodem na obálkách jednotlivých svazků, který se nevyhnul jistým stereotypům kulturní nadřazenosti. V takových příkladech nalezneme dvojí narativ, kritizující sice imperiální neokolonialismus, ale současně pohlížející na umění „třetího světa“ jako na něco méně civilizovaného.

Pokud hodnotíme přednášku jako určitý celek, je třeba v první řadě konstatovat, že její forma, určená pro odbornou pro veřejnost, měla především charakter určitého předloženého pilotního náčrtu, v němž Matthew Rampley seznámil fakultní veřejnost se svým připravovaným výzkumem. Proto ve svém výkladu pracoval převážně s některými, dosud přesně neverifikovanými a experimentálními předpoklady a také celkově byla přednáška hodně metodicky směřována k současným metodickým iniciativám v anglo americké literatuře. Jistou výtkou může proto být, že při svém soustředění se na problémy metody pracoval přednášející poměrně málo s konkrétním uměleckohistorickým materiálem. Právě na tento rys poukázala poměrně živá diskuse po skončení přednášky. Bylo ku příkladu upozorněno na skutečnost, že

využívání metodických postulátů, platných pro britský koloniální systém, není vždy adekvátní pro středoevropské prostředí 19. století (které bylo bez přímých kolonií), ale ani pro poválečný sovětský systém (neboť ten vycházel z odlišných postulátů). Rovněž jistou otázkou bylo sledování koloniálního systému prostřednictvím „českých“ osobností (v rámci historické středoevropské habsburské monarchie by však bylo snad lepší mluvit o příslušnících zemí, tj. „böhmisch“ či „mährisch“, než vztahovat koloniální systém jednoznačně k tématu národnosti). Tyto poznámky byly zjevně pochopitelné, neboť projektovaný výzkum musí zprvu vytyčit určité metodické předpoklady a jeho vlastní badatelské výsledky budou ve svém řešení teprve následovat. I tak byla přednáška dobře vystavena a představila veřejnosti jak jeden pozoruhodný problém současného, spíše obecněji kulturně historického výzkumu, tak i možné způsoby jeho řešení.

Závěr

Diskusní připomínky velmi dobře přispěly k většímu vyjasnění některých přednesených tezí a je možné se tedy shodnout na tom, že přednáška, kterou přednesl Matthew Rampley, PhD. *Informal Empire. Central European Culture in the Colonial System of the 19th and 20th centuries*, v rámci řízení ke jmenování profesorem, **prokázala** dostatečnou vědeckou kvalifikaci a pedagogickou způsobilost uchazeče, standardně požadovanou v rámci řízení ke jmenování profesorem v oboru dějiny umění.

Brno dne 21. února 2025

prof. PhDr. Jiří Kroupa, CSc.

prof. Ivan Foletti, MA, Docteur es Lettres

prof. PhDr. Marie Rakušanová, Ph.D.